Lägesrapport över SIDAs genomförande av

Miljömålet

1990 09 22

ARBETET MED DET 5:E BISTÅNDSMÅLET - EN LÄGESRAPPORT

Innehållsförteckning:

1. Inledning
2. Miljön i biståndet
3. Omfattning av miljöinsatser genom SIDA
4. Administration och handläggning
5. Metodfrågor
6. Strategier, policy och idéutveckling
7. Sakområden för miljöarbetet
8. Idéella organisationer
9. Svensk resursbas och internutbildning
10. Information
11. Den framtida utmaningen

S I D A
REWA/PLAN
Holmberg/Segnestam

PROMEMORIA Nr 21/90

1990-08-22

Dossier 1.508

ARBETET MED DET 5:E BISTÅNDSMÅLET - EN LÄGESRAPPORT

1. Inledning

Insatser för att bevara och förbättra miljön har förekommit i SIDAs verksamhet sedan 1960-talet (1). Under 1980-talet har sådana insatser kraftigt ökat i antal och omfattning.

Denna ökning har skett i två faser. Den första inleddes med att regeringen i sin proposition inför budgetåret 1980/81 anvisade 30 mkr för en ny post inom anslaget C 2 benämnd Särskilda miljö- och markvårdsinsatser. Man framhöll att dessa medel skulle användas utanför programlandskretsen och nämnde därvid Sahel-området. Samtidigt fick lantbruksbyrån 1980 för första gången en handläggare som på heltid kunde ägna sig åt miljöfrågorna. Under 1980-talets första hälft påbörjades flera stora miljöinsatser i programländerna, bl.a. byskogsprogrammet i Indien, skogsvårdsinsatser i Vietnam och Nicaragua samt markvårdsinsatser i Etiopien, Lesotho och Tanzania.

Den andra fasen tog sin början 1988, då riksdagen fattade beslut om ett miljömål för det svenska biståndet. Samma år tillsatte SIDA en tjänst för en miljörådgivare med placering vid planeringssekretariatet. Vid riksdagsbehandlingen av biståndsbudgeten våren 1989 anvisades 225 mkr för den återupplivade anslagsposten för Särskilda miljöinsatser (den hade försvunnit fom budgetåret 1982/83).

I samband med miljömålets tillkomst utarbetades inom SIDA en handlingsplan för arbetet med miljöfrågorna, vilken föredrogs för styrelsen (PM av 1988-03-28). Denna promemoria syftar till att redovisa det arbete som utförts under de dryga två år som gått sedan handlingsplanen skrevs.

2. Miljön i biståndet

Arbetet med miljöfrågorna inom SIDA har haft två infallsvinklar. Den ena har varit att öka stödet

till miljöförbättrande åtgärder, både kvantitativt och kvalitativt, och därvid eftersträva en spridning på fler ämnesområden. Den andra har varit anpassning av SIDAs arbetsmetodik för att eftersträva kontroll av miljöeffekter av, i princip, alla insatser.

Arbetet kan äga rum i en positiv atmosfär. Intresset i landet hos allmänhet, politiker och massmedia är utomordentligt stort. Likaså har intresset inom SIDA varit mycket stort, det ointresse som ibland vidlåder vissa andra s k tvärfrågor i biståndet har inte noterats. Miljörådgivaren är hårt sysselsatt med förfrågningar och förslag från enheter inom SIDA och från till SIDA knutna institioner och företag.

Samtidigt växer den internationella uppmärksamheten på miljöfrågorna snabbt. DAC har under 1989 bildat en särskild arbetsgrupp för miljöfrågor. Samtliga biståndsgivare är sysselsatta med att inom sina program ge miljön en ökad uppmärksamhet. Allt fler internationella miljökonventioner till-kommer, ofta med inbyggda biståndskomponenter (exempelvis våtmarkskonventionen). Världsbanken har våren 1990 kallat till möten rörande en ny sk global miljöfond. Förberedelserna för FNs världs-konferens om miljö 1992 pågår i flera länder och organisationer.

I de svenska mottagarländerna finns ett ökande medvetande om miljöfrågorna. Till del härrör detta från den allt livligare internationella debatten och från vetskapen om att de flesta givare har särskilda resurser för detta ändamål. Men det finns även en ökad insikt om kopplingarna mellan miljöförstörelse, avtagande produktivitet och ökande fattigdom. Det har blivit vanligare under senare år att miljöfrågorna aktualiseras i SIDAs dialog med dessa länder, i exempelvis Indien och Guinea-Bissau har detta skett på mottagarländernas initiativ.

Allmänt sett är Sverige knappast ledande, när det gäller att beakta miljöfrågorna i biståndet. Andra givare, exempelvis USAID, NORAD och brittiska ODA, har mer utvecklade arbetsrutiner på området. Vad gäller ämnesmässigt innehåll och omfattning kan dock det svenska arbetet med miljöfrågorna anses ligga över DAC-genomsnittet. Inom markvård och byskogsbruk ligger det svenska biståndet ur metodsynpunkt långt framme, markvårdsprogrammet i Kenya har rönt internationell uppmärksamhet. Jämförelser av detta slag försvåras dock av ofullständig statistik.

3. Omfattning av miljöinsatser genom SIDA

Tabell 1 visar SIDAs utbetalningar för miljöinsatser under perioden 1982/83 - 1988/89; när detta skrives är det ännu inte möjligt att redovisa fullständiga siffror för 1989/90.

Som framgår av tabellen har volymen miljöinsatser ökat trendmässigt under perioden. Däremot har dessa insatsers andel av SIDAs totala utbetal-ningar stadigt legat kring 5 - 7 procent per år, genomsnittet för perioden är 6 procent (2).

Den andel av dessa insatser som avser det särskilda miljöanslaget eller motsvarande (dvs under flera år delposten för miljö- och markvård inom anslagsposten Särskilda program) har stadigt ökat från ca 10 procent 1984/85 till 26 procent 1988/89. Det är värt att betona att det särskilda miljöanslaget inte svarar för mer än en begränsad del av SIDAs miljöinsatser, och att den helt övervägande delen av dessa insatser finansieras inom landramarna.

Den kraftiga ökningen 1989/90 av det särskilda miljöanslaget innebar att utbetalningarna ökade från 84 mkr 1988/89 till nära 160 mkr 1989/90 eller med 90 procent (preliminär siffra). Detta torde innebära att andelen för miljö av SIDAs totala utbetalningar det året kommer att ligga över genomsnittet på 6 procent.

4. Administration och handläggning

Utgångspunkten för arbetet med genomförandet av miljömålet inom SIDA har, som framgår av handlingsplanen från 1988, varit att detta är **allas ansvar**. Miljömålet skall påverka hela biståndet.

SIDAs miljörådgivare har placerats centralt vid planeringssekretariatet med ansvar bl.a. för samordning av det särskilda miljöanslaget. I övrigt har en decentraliserad ansvarsmodell valts. Ingen central miljöenhet med uppgift att "filtrera" beslutsunderlag ur miljösynpunkt, såsom förekommer hos flera andra biståndsgivare, har byggts upp. Avsikten är istället att regionsekre-tariaten, biståndskontoren och sektorbyråerna i sitt löpande arbete skall tillgodose miljöhänsyn.

Enheterna fungerar i detta avseende ännu ganska olika, ofta beroende på enskilda personers intresse. Sektorbyråerna har hunnit olika långt men samtliga har utsett handläggare med kontakt- och samordningsansvar för miljöfrågor. Vid lantbruksbyrån beröres hela byråns arbete av miljöfrågor och flertalet handläggare arbetar med

miljöinsatser. Vid fyra biståndskontor (Dar es Salaam, Managua, New Dehli och Hanoi) finns fom 1990/91 handläggare som huvudsakligen skall syssla med miljörelaterade frågor.

Det särskilda miljöanslaget utnyttjas i en ökande utsträckning som "kil" för att få in miljöinsatser inom landramarna, under 1990/91 utnyttjas 68 mkr motsvarande 30 procent av anslaget för detta ändamål. Avsikten är att till ett landramsfinansierat program knyta en komponent för miljövård, som under 2-3 år finansieras under det särskilda anslaget för att därefter inrymmas inom landramen. SIDAs förslag till regeringen inför 1990/91 för det särskilda anslaget innehåller flera exempel på denna ansats. Strategiska överväganden i övrigt för det särskilda anslaget framgår av de rege-ringsskrivelser SIDA inlämnat under 1989 och 1990.

Handläggarkapaciteten har under hela 1980-talet varit, och är fortfarande, en begränsande faktor för ökningen av det särskilda miljöanslaget och strävan att öka andelen miljöinsatser inom landramarna. Detta gäller särskilt lantbruksbyrån, som 1990/91 ansvarar för 84 procent av det särskilda miljöanslaget och större delen av de landramsfinansierade insatserna. Byrån svarar 1990/91 för 55 poster inom det särskilda anslaget och för miljöinsatser i 14 programländer. Därtill kommer regionala insatser i södra Afrika och Centralamerika. Lantbruksbyrån har påbörjat en kapacitetsutredning som underlag för sitt fortsatta arbete med miljöfrågorna.

Det är dock uppenbart att det fortsatta arbetet med det särskilda anslaget kommer att kräva en annan arbetsmetod än hittills. Det gäller i synnerhet som SIDA under 1990/91 även kommer att få ansvar för en stor del av anslagsposten för miljö inom anslaget C 1, multilateralt samarbete. Det kommer att bli nödvändigt att minska det projektinriktade samarbetet med vissa inter-nationella organisationer och övergå till pro-graminriktat stöd. En början har tagits inom samarbetet med exempelvis Internationella natur-vårdsunionen (IUCN) och Världsbanken, men det är nödvändigt att gå ännu längre. Med utgångspunkt från av SIDA uttalade önskemål om stöd inom vissa områden (marin miljövård, biologisk mångfald, Sahel-insatser eller dylikt) får organisationerna utarbeta program, som sedan skall kunna få ett omfattande stöd.

Inom några organisationer, kanske i synnerhet IUCN, aktualiserar detta dock frågan hur stor biståndsgivare det är önskvärt att SIDA blir. Det är knappast lämpligt att SIDA eller Sverige står för en dominerande del av budgeten hos en organi-

sation. Vad gäller just IUCN har lantbruksbyrån påbörjat en studie av organisationens kapacitet. Frågan får sannolikt lösas från fall till fall.

Något som oundvikligen kräver mycket handläggartid är de ökande institutionella kontakterna. Under de två senaste åren har antalet kontakter med offentliga och enskilda institutioner i Sverige ökat kraftigt, nya kontakter har tagits med exempelvis Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Stockholms miljöinstitut, Tema Vatten vid Linköpings universitet, Tekniska högskolan, Naturskyddsföreningen. För SIDA finns ett självklart önskemål att bredda sin resursbas i linje med ökningen av antalet sakområden som beröres av miljöinsatser (se vidare nedan). Detta skall emellertid balan-seras mot de önskemål dessa institutioner har att till SIDA sälja just sin verksamhet inom vad man vet är ett för biståndet prioriterat område. Det finns naturligtvis inget enkelt svar på denna för SIDA eviga konflikt, annat än att medvetet sträva efter att såvitt möjligt hålla nere antalet nya institutionella kontakter. För närvarande torde framför allt lantbruksbyrån ligga på gränsen för vad man effektivt kan tillgodogöra sig av sådana kontakter.

Statistiken över miljöarbetet är ofullkomlig, som framgår av fotnot 2. En mall för hur statistikinsamling för miljöinsatser skall förbättras bör utarbetas, eftersom SIDA alltid kommer att ha krav på sig att kunna redovisa omfattningen av detta arbete.

Likaså **kommer rapporteringen** om miljöarbetet att förbättras i framtiden, inte minst inom ramen för det särskilda anslaget.

5. Metodfrågor

Handlingsplanen förutsåg utarbetande av riktlinjer för beaktande av miljöaspekterna vid beslutsfattande rörande alla biståndsinsatser. Som ett led i denna strävan har riktlinjer för sk **miljöprofil** för varje programland utarbetats och införts i Biståndshandboken. Miljöprofilen skall utarbetas inom regionavdelningen och ingå i beslutsunderlaget inför SIDAs programsamtal med mottagarlandet. Den skall redovisa mottagarlandets viktigaste miljöfrågor och biståndets kopplingar till dessa.

Ett annat led i beaktandet av miljöaspekterna vid beslut om nya insatser är **miljökonsekvensbedömning**. En sådan skall i princip göras för varje insats. I flertalet fall blir den summarisk, i ett fåtal fall måste den bli ingående och av avgörande betydelse för om SIDA skall stödja insatsen eller

ej. En sammanfattande anvisning för miljökonsekvensbedömning har medtagits i den reviderade Metodhandboken. En mer detaljerad anvisning har utarbetats för Biståndshandboken med hjälp av en extern konsult och väntas bli klar under hösten 1990.

Utvärderingsverksamheten kommer så småningom att alltmer uppmärksamma effekterna på miljön av SIDAs insatser. Först efter några år blir det dock möjligt att därigenom spåra resultaten av nämnda förändringar i arbetsmetodiken.

6. Strategier, policy och idéutveckling

Handlingsplanen från 1988, SIDAs skrivelser till regeringen 1989 och 1990 rörande det särskilda anslaget, samt SIDAs anslagsframställningar för 1990/91 och 1991/92 återger verkets syn på sitt arbete med miljöfrågorna. Något samlat "strategidokument" utöver dessa finns inte.

En intern utredning har påbörjats om kopplingar mellan fattigdom, miljö och utveckling med medverkan av samtliga sektorbyråer. Ett syfte med utredningen är just att bredda synen på miljöfrågorna inom SIDA genom att belysa kopplingen mellan miljö och utveckling.

Några av sektorbyråerna - lantbruksbyrån och industribyrån - har påbörjat ett arbete med sektorvisa strategier. Likaså har några sektorbyråer börjat arbeta med policydokument kring frågor med anknytning till miljöfrågorna. Sålunda har infrastrukturbyrån tagit fram ett utkast till policy på energiområdet med betoning av energihushållning och alternativa energikällor. Hälsobyrån har utarbetat ett utkast till policy på befolkningsområdet. En idéutveckling kring olika miljöfrågor pågår inom flera byråer. Infrastruktur-byrån utreder om och i så fall hur de urbana miljöfrågorna skall angripas, undervisningsbyrån arbetar med hur stödet till miljöundervisning kan utökas. Lantbruksbyrån fördjupar sin analys på områden som marin miljö och forskningsbehov inom jord- och skogsbruk. Ett område som fått särskild uppmärksamhet är miljöekonomi, där planeringssekretariatet har påbörjat stöd till flera forskningsprojekt och seminarier.

Under hela 1980-talet har SIDAs syn på arbetet med miljöfrågor kännetecknats av en kraftig koppling till markens och därmed jordbrukets produktivitet. "Bevarande av markens produktivitet" har varit det operativa målet för miljöarbetet. En grundläggande tanke bakom denna syn är kopplingen mellan behovet av vård av den viktigaste naturresursen - marken -

som en förutsättning för produktivitetsökning inom den viktigaste näringen - jordbruket. Detta medförde en stark koncentration av miljöarbetet på mark- och skogsvård. På markvårdsområdet fanns dessutom en framgångsrik insats att visa upp (i Kenya), som kunde ligga till grund för spridning av erfarenheter och metodik i andra länder.

På skogsvårdsområdet hade SIDA sedan 1970-talet i sitt samarbete med FAO utvecklat en ny syn på skogsbruk i samband med landsbygdsutveckling, småskaligt skogsbruk eller sk byskogsbruk. Detta bidrog till att ändra FAOs syn på skogsbruk i u-länder. Byskogsbruk blev även grundläggande för flera skogsinsatser i programländerna, den största av dem i Indien.

Tillkomsten av miljömålet 1988 innebar att ambitionen höjdes. Från att i stort sett enbart ha omfattat mark- och skogsvård skulle SIDAs miljöarbete inkludera även andra områden. Handlingsplanen nämnde naturvård, industriell miljövård, vattenresursplanering, forskning i ökad samverkan med SAREC, ökad satsning på kunskapsutveckling och breddning av insatserna för markvård och skogsbruk som angelägna områden för framtida satsningar. Den definition av miljö som därefter tillämpats (se fotnot 1), och som nära ansluter till miljömålets formulering, öppnar för nya områden.

7. Sakområden för miljöarbetet

Bredden vad gäller miljösatsningarna har ökat avsevärt under de senaste två åren. Detta kan illustreras med SIDAs förslag till regeringen för insatser på detta område inom det särskilda anslaget (motsvarande) 1988 och 1990: 1988 föreslog SIDA totalt 30 insatser fördelade på 10 delområden, 1990 innebar förslagen 77 insatser på 17 delområden. Störst är markvårdsinsatserna inom det sk Sahel-programmet, medan byskogsbruk och markvård fortfarande är det största delområdet med 43 procent av vad SIDA föreslog 1990. Miljölagstiftning, marin miljövård och biologisk mångfald hör till de områden, där insatserna ökat kraftigt. Miljöundervisning och urbana miljöproblem är exempel på två områden, där SIDAs ansträngningar ännu kan sägas vara otillräckliga.

Särskild vikt har lagts vid att finna former för stöd till inhemska enskilda organisationer i u-länderna. Därigenom kan förutsättningar skapas för miljövård med ett aktivt folkligt deltagande, som möjligen kan vara mer bärkraftig i längden än insatser genom centrala statliga institioner.

Självfallet är behovet av insatser på de flesta sakområden i princip obegränsat. Vikten av en genomtänkt strategi för att kunna prioritera väl är uppenbar. Under den expansiva fas miljöarbetet har genomgått sedan 1988 har insatser påbörjats på en rad nya områden. SIDA medverkar i förberedel-serna för 1992 års Världskonferens om miljön. SIDA är redan inom det särskilda anslaget på väg att beröra en del av de globala frågor, exempelvis freonutsläppen, som kommer att ta stort utrymme på Världskonferensen.

Det finns därför skäl att i det fortsatta arbetet definiera ett mindre antal prioriterade områden och sedan söka hålla fast vid dessa. Syftet bör vara att undvika en alltför stor förgrening och splittring av verksamheten på områden, som prioriteras av andra intressenter än programländerna. Vid preciseringen av de prioriterade områdena bör kopplingen mellan miljövård och produktivitet fortsatt understrykas. Ledstjärnan för SIDAs arbete med miljöfrågor bör framgent vara **bärkraftig (sustainable) produktion.**

8. Ideella organisationer

Som nämnts ovan har ökat stöd till **enskilda organisationer i u-länderna** ansetts vara av stor betydelse. SIDA mottager ett stort antal ansökningar om sådant stöd. Ett avtal har slutits med Naturskyddsföreningen om skapandet av ett sekretariat för bedömning av stöd till enskilda organisationer. Resurser för sådant stöd har budgeterats inom det särskilda anslaget.

Härigenom väntas SIDA avlastas en mängd mindre ärenden. Möjligheterna till bedömning av dessa insatser förbättras. Dessutom skapas förutsättningar för uppbyggnad av organisationer i anslutning till projekt, inte minst genom kontakterna mellan den största miljöorganisationen i Sverige och systerorganisationer i u-länderna. Detta är ett led i den strävan att vidga kanalerna för miljöinsatser, som nämns i handlingsplanen från 1988.

Framtidsjorden är en annan svensk enskild organisation som mottager stöd av denna typ från miljöanslaget. Något större antal andra liknande svenska organisationer som skulle kunna komma ifråga för denna typ av stöd torde inte finnas.

Även genom IUCN och Environment Liaison Centre International i Nairobi kanaliseras stöd till frivilliga organisationer med miljöinriktning i u-länderna.

För att öka intresset och förståelsen för miljövård hos **svenska enskilda organisationer** anordnade SIDA i september 1989 ett seminarium. Detta blev välbesökt och uppskattat och har lett till flera åtgärder för vidareutveckling av organisationernas arbete med miljöfrågor. Svenska enskilda organisationer är för sina projekt hänvisade till SEO-byråns sk p-anslag, och flera av dem får redan idag därifrån stöd för projekt med miljöinrikt-ning.

Miljöfrågorna i Östeuropa har tilldragit sig stort intresse bland svenska enskilda organisationer och kan i framtiden kräva en mer aktiv bevakning, framför allt inom ramen för SEO-byråns handläggning. Detta är dock exempel på en typ av frågor som framdeles ej bör få stöd inom det särskilda anslaget.

9. Svensk resursbas och internutbildning

Handlingsplanen från 1988 lade stor vikt vid utveckling av kompetens i Sverige, framför allt för en övergripande och inte sektorspecifik analys av miljöfrågorna. Därvid nämndes Beijer-institutet, vars verksamhet emellertid senare väsentligen övertogs av Stockholms miljöinstitut och därvid ändrade inriktning. Behovet av utveckling av denna typ av kompetens kvarstår.

Den svenska resursbasen är påtagligt smal på flera av de områden, där SIDA tagit initiativ inom det särskilda miljöanslaget. Dit hör biologisk mångfald, marin miljövård, miljöundervisning och naturresursplanering i u-länder. Inom varje delområde finns någon eller några duktiga svenska institutioner, men SIDAs valmöjligheter är små. Det är därför angeläget att arbeta med att för-stärka resursbasen på flera nivåer. Inom det sär-skilda anslaget har för 1990/91 drygt 5 mkr budge-terats för detta ändamål.

Kunskapsläget på SIDA och hos dem SIDA utnyttjar är ojämnt. Synen på miljöfrågorna är på många håll fortfarande smal och traditionell. Miljö tas nu regelmässigt upp som ett ämne på de förberedande kurserna för utresande biståndsarbetare. Det finns dock ett behov att utveckla kurser såväl för SIDAs egen personal som för konsulter kring frågor som naturresursplanering, miljökonsekvensanalyser och miljöekonomi. Ett första steg i den riktningen blir ett seminarium om miljöekonomi i september 1990. Kontakter har tagits med den nybildade utbildningsbyrån liksom med bl.a. Sandö U-Centrum angående internutbildning och annan utbildning. En utbildningsplan kommer att utarbetas under 1990/91.

Den medvetna satsningen på markvård under 1980-talet har börjat ge resultat i form av ökat intresse bland svenska jägmästare och agronomer, inte minst bland forskarstuderande. Det är viktigt att SIDA fortsätter att stimulera detta intresse och ytterligare utmejslar den svenska profil som redan finns på detta område. En strategi på detta område bör utvecklas under detta budgetår, lämpligen i samband med den nämnda utbildningsplanen.

10 Information

Efterfrågan på information om miljö i biståndet är stor. Trots en avsevärd insats när det gäller föredrag i skilda sammanhang kan denna efterfrågan inte tillgodoses. Nytt informationsmaterial har framställts, bl.a. OH-bilder, en särskild skrift, en tidning i tabloidformat, en uppskattad broschyr om miljön i biståndet, affischer, vykort och utställningsmaterial. Vidare har bidrag lämnats till filmer avsedda för TV-visning. Vad som ännu saknas är informationsmaterial på engelska.

En plan för en utökad satsning på information för de kommande åren är under utarbetande.

11. Den framtida utmaningen

I allt väsentligt har handlingsplanen för SIDAs arbete med det femte biståndsmålet blivit genomförd, även om tidsutdräkten för vissa av åtgärderna blivit längre än förutsett. Omfattningen av miljöinsatser har ökat kraftigt, den ämnesmässiga inriktningen har vidgats. Bland de områden där arbete förestår kan följande nämnas:

- kopplingarna mellan insatser inom det särskilda anslaget och inom landramarna bör utvecklas,

- arbetsmetodiken vad gäller det särskilda anslaget bör rationaliseras ytterligare,

- åtgärder för att höja miljömedvetandet inom SIDA och inom SIDAs resursbas bör genomföras,

- det arbete som påbörjats inom flera byråer för att utveckla tänkande och åtgärdsprogram inom vissa sakområden bör slutföras,

- rapporteringen om SIDAs arbete med miljö bör förbättras.

Under de närmaste åren kommer tyngdpunkten i miljöarbetet inom SIDA att gradvis förändras från utveckling av metodik och satsning på nya områden till en mer ambitiös analys av hur miljötänkande kan genomsyra **hela biståndet**. De svåra avväg-

ningarna handlar om vilka insatser som bidrar till en bärkraftig utveckling, och vilka som inte gör det, och hur man skall väga vad som är önskvärt på lång sikt mot vad som upplevs som nödvändigt på kort sikt. Kärnan i detta torde vara förståelse för begreppet bärkraft, i sig ett viktigt ämne för utbildning.

I fokus kommer också att stå samspelet med mottagarländerna. Det gäller att i rollutredningens anda finna den rätta balansen mellan att å ena sidan leva upp till det högst befogade kravet att skattemedel inte skall medverka till miljöförstörelse utan bidraga till en uthållig utveckling och å andra sidan tilldela mottagarlandet det avgörande ansvaret för biståndets genomförande i fullt medvetande om att det här gäller frågor som är nog så svåra att hantera i ett utvecklat land som vårt, än svårare i ett fattigt u-land. Från svensk sida kommer detta att kräva ökade kunskaper om hur miljön kan beröras av bistånd och ökad tydlighet om hur vi vill att miljön bör beröras av detta bistånd.

1990-07-10

FOTNOTER

(1) Miljö är en sk tvärfråga. Avgränsningarna av vad som är och inte är miljöbefrämjande blir med nödvändighet något godtycklig.

Den av riksdagen 1988 antagna formuleringen av miljömålet lyder:

> Biståndet skall befrämja framsynt hushålling med naturresurser och omsorg om miljön.

Detta ansluter till de av IUCN och UNEP antagna målen i Världsstrategin för naturvård och utveckling, nämligen

> att vidmakthålla oumbärliga ekologiska processer och livsviktiga system,
>
> att bevara genetisk variation, och
>
> att säkerställa ett uthålligt, långsiktigt nyttjande av arter och ekosystem.

Detta är den definition som tillämpas av SIDA och som använts i denna promemoria för att särskilja miljöinsatser från andra insatser.

(2) Inslaget av godtycke i definitionen av vad som är miljöinsatser påverkar naturligtvis precisionen i statistiken över SIDAs verksamhet på detta område. Det går inte att förlita sig på de reguljära uppgifterna om utbetalning, eftersom en enskild insats i sig kan inrymma både inslag som är miljöbefrämjande (exempelvis återplantering av avverkad skog) och inslag som inte är det (kommersiell avverkning av skog). De siffror som återges i denna promemoria är grundade på en genomgång, av nödvändighet med inslag av godtycke, av samtliga insatser av "miljökaraktär" och försök att även inom insatserna särskilja de miljöbefrämjande inslagen. Metodiken för detta bör utvecklas.

TABELL 1: SIDA:S UTBETALNINGAR FÖR MILJÖINSATSER

Budgetår	Utbetalt för miljöinsatser (mkr)	Varav Särskilda program(1) (mkr)	Varav övriga anslagsposter(2) (mkr)	Miljöinsatse i procent av totala utbetalningar
1982/83	183	22	161	5,1
1983/84	250	28	222	6,6
1984/85	209	21	188	5,3
1985/86	314	33	281	7,3
1986/87	287	43	244	6,9
1987/88	260	56	204	5,0
1988/89	325	84	241	5,7
1989/90 (3)		159		

(1) Från 1989/90 anslagsposten för Särskilda miljöinsatser

(2) Till större delen landramarna men även anslagsposter för regionala insatser, samarbete med enskilda organisationer och katastrofanslaget.

(3) Fullständiga siffror ännu ej tillgängliga, uppgiften om utbetalningar 1989/90 från det särskilda miljöanslaget är preliminär.